

20 НОЕМВРИ - СВЕТОВЕН ДЕН НА ДЕТЕТО

Децата на възраст до 15 години в България към края на 2015 г. са 998 206, или 14% от общото население.

- **20 ноември** е обявен за световен ден на детето през декември 1954 г. от ООН и ЮНЕСКО.
- На 20 ноември 1959 г. на 14-ата сесия на Генералната асамблея на ООН е приета Декларация за правата на детето.
- На 20 ноември 1989 г. Общото събрание на ООН приема Конвенцията за правата на детето, подписана от лидерите на 54 държави.

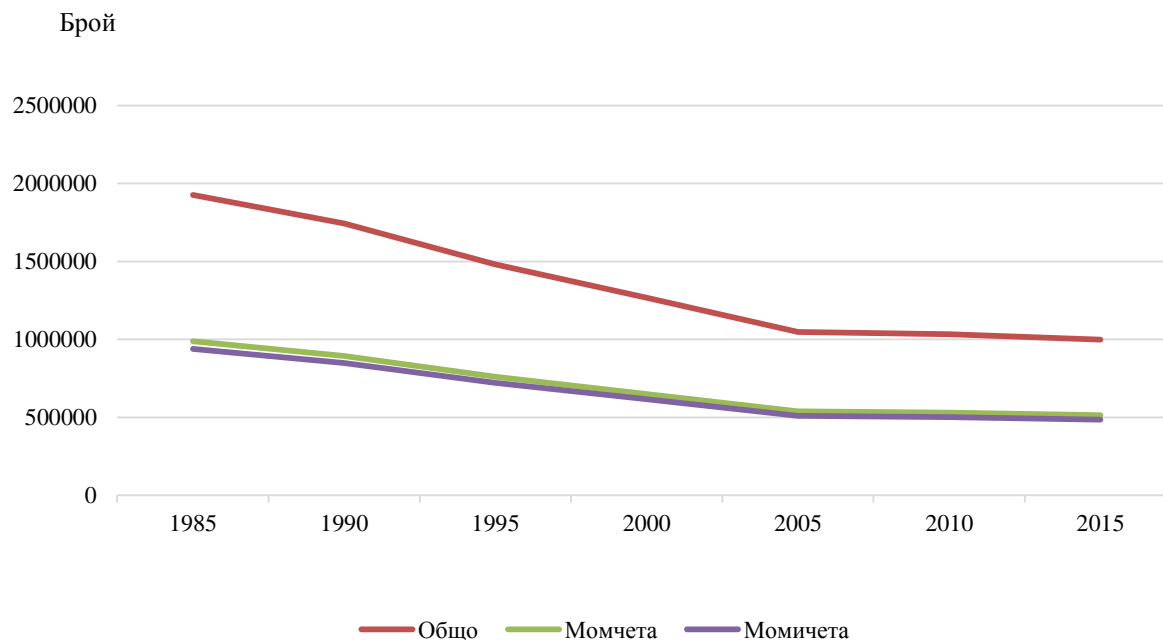
Националният статистически институт предлага на вниманието на потребителите актуални статистически данни, които разкриват някои аспекти от живота на децата в Р България.

В края на 2015 г. децата на възраст до 15 години, които живеят в България, са 998 206 - 513 597 момчета и 484 609 момичета, което представлява 14% от населението на страната.

За първи път през 1999 г. относителният дял на децата в общия брой на населението е по-нисък от дела на възрастните хора (над 65 години) в България.

Децата (на възраст 0 - 14 навършени години) в България

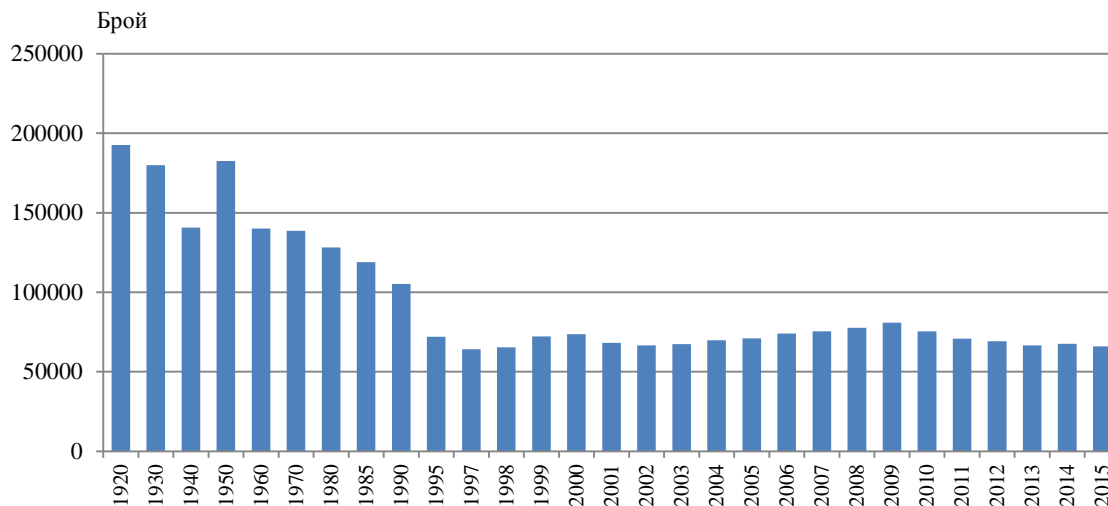
В началото на 2015 г. България се нарежда на едно от последните места сред 28-те държави - членки на ЕС, с най-нисък относителен дял на децата от общия брой на населението. Делът на най-младото население в ЕС-28 е 15.6%, като най-нисък е в Германия (13.2%) и Италия (13.8%), а най-висок - в Ирландия (22.1%) и Франция (18.6%).

Всяка година се раждат повече момчета отколкото момичета. Това е биологически факт през последните десетилетия.

През 2015 г. в България броят на живородените деца е 65 950, като момчетата (34 069) са с 2 188 повече от момичетата (31 881), или **на 1 000 родени момчета се падат 936 момичета**. През последните 55 години „най-момичешките“ години са 1994 и 2009, когато на 1 000 момчета се падат 960 момичета, а „най-момчешката“ е 1970 - на 1 000 момчета се падат 932 момичета.

Живородени деца през периода 1920 - 2015 година

Очакваната средна продължителност на предстоящия живот при момчетата, родени през 2015 г., е 71.09 години, а при момичетата - 78.02 години.

При новородените деца през 2015 г. се запазва тенденцията за по-голямо разнообразие на имената при момичетата (2 977 имена) отколкото на имената при момчетата (2 560 имена).

1 109 момчета носят името Георги
 1 052 - Александър
 876 - Мартин

847 момичета носят името Виктория
 803 - Мария
 737 - Никол

Най-разпространените мюсюлмански имена при новородените през 2015 г. са Емир (137) и Мерт (111) при момчетата, а при момичетата - Елиф (153) и Мелек (74).

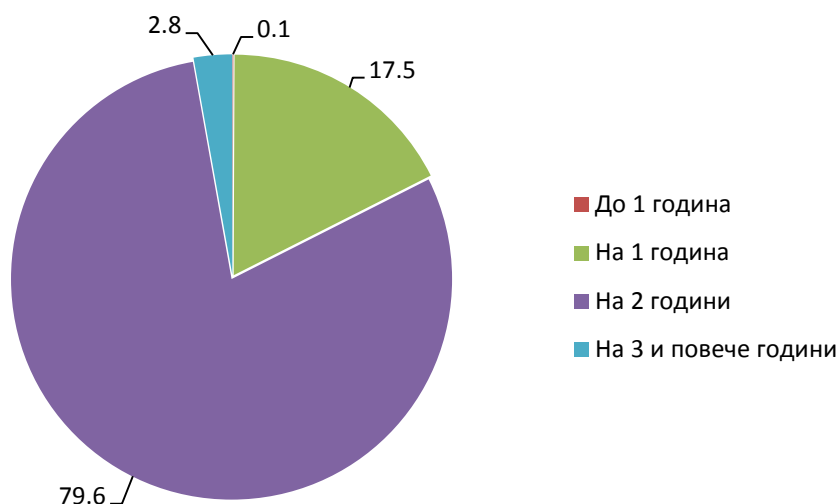

В яслите и детските градини

През 2015 г. в самостоятелни детски ясли и яслени групи в състава на обединени детски заведения са постъпили 29 576 деца, или с 521 деца повече в сравнение с предходната година. В края на годината за отглеждане и възпитаване в детски ясли остават 32 124 деца, от които момчетата са 16 497, а момичетата - 15 627. Осигуреността с места в детските ясли към 31.12.2015 г. общо за страната е 16.2 на 100 деца до 3-годишна възраст. Разпределението на децата, отглеждани в детски ясли, по възраст през 2015 г. показва, че най-голям е относителният дял на децата на 2-годишна възраст - 79.6%, а най-малък - на децата на възраст до 1 година - 0.1%.

Структура на децата в детските ясли към 31.12.2015 г. по възраст

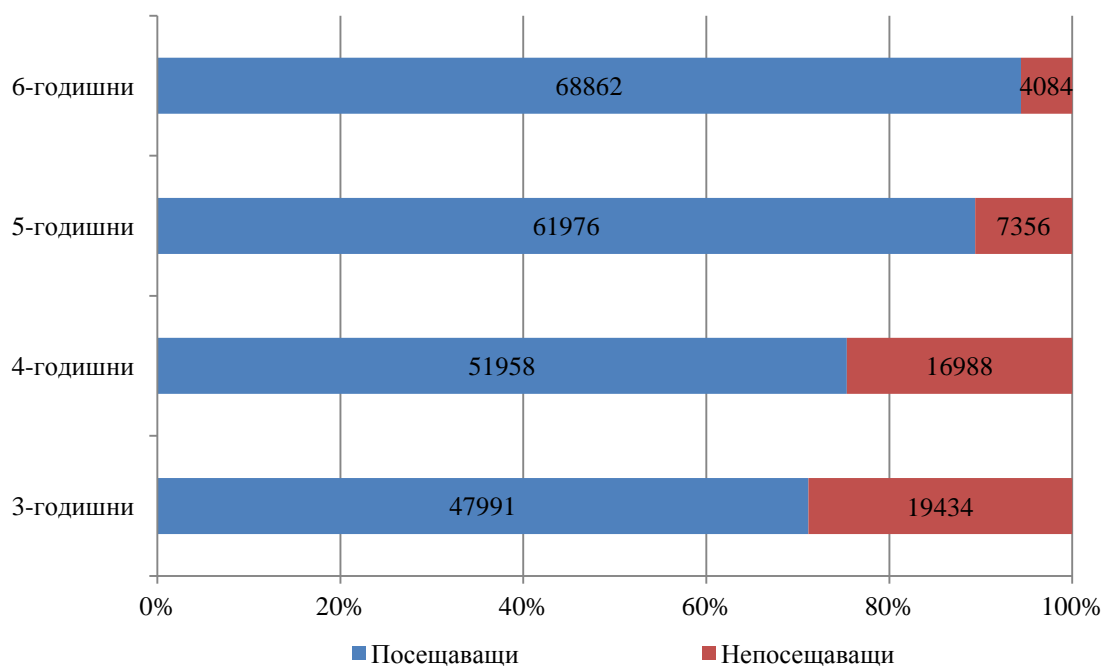

През учебната 2015/2016 година в детски градини са записани 232.0 хил. деца, или с 3.8% по-малко в сравнение с учебната 2014/2015 година.

Обхватът на децата в детските градини, изчислен чрез груповия нетен коефициент на записване¹, за учебната 2015/2016 година е 81.0%, или с 1.9 процентни пункта по-малък спрямо предходната година.

Броят на децата, посещаващи детски градини, расте с възрастта им. В предучилищна възраст от общо 72 946 деца на 6 години само 4 084 не посещават детска градина или училище.

Деца, посещаващи/непосещаващи детска градина или училище по възраст през 2015/2016 учебна година

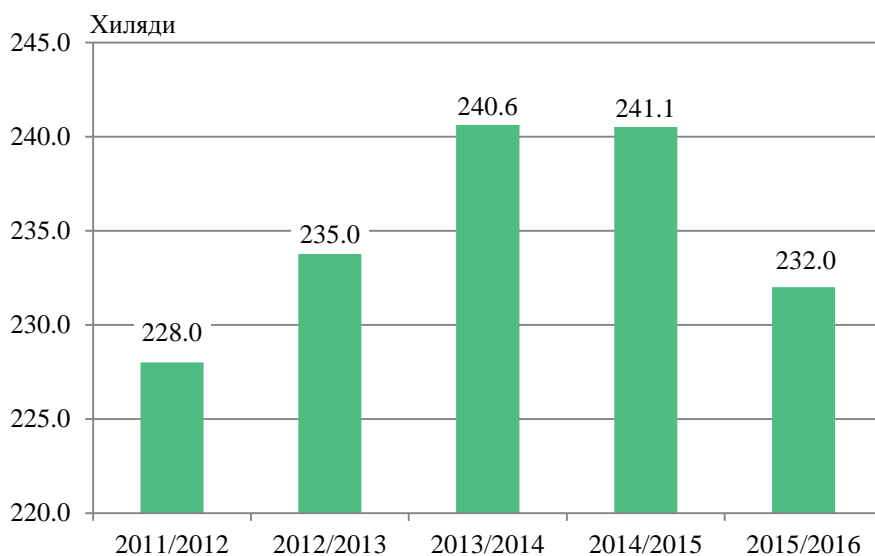
Средният брой деца в една детска градина през учебната 2015/2016 година за страната е 116, като за градовете е значително по-голям (156) отколкото за селата (57). Една група се формира средно от 23 деца, съответно - 24 в градовете и 19 в селата.

¹ Груповият нетен коефициент на записване на децата в детските градини се изчислява в проценти като отношение на броя на децата в детските градини във възрастовата група 3 - 6 години към броя на населението в същата възрастова група.

Броят на лицензираните частни детски градини продължава да нараства, но все още те са алтернатива за малка част от родителите. През учебната 2015/2016 година в страната функционират 92 частни детски градини, или с 4 повече от предходната година, посещавани от 3 333 деца, или 1.4% от записаните в детските градини.

Деца в детските градини

Педагогическият персонал в детските градини се състои предимно от жени. През учебната 2015/2016 година мъжете са представени с по-малко от 1%, като броят им в сравнение с учебната 2005/2006 година е нараснал почти 4 пъти. През посочения 10-годишен период се забелязва и увеличение на броя на младите педагози на възраст до 29 години със 17.8%.

На училище

Децата в България тръгват на училище обичайно в годината, в която навършват 7 години. През 2015/2016 учебна година за първи път са записани общо 67 651 първокласници, от които 34 892 момчета и 32 759 момичета. Но има и изключения - през тази учебна година на училище са тръгнали **5 095 шестгодишни и 35 деца на 5 години**.

Ранното чуждоезиково обучение все повече навлиза в началния етап на основното образование. Относителният дял на децата в общообразователните училища, изучаващи чужди езици в началните класове (I - IV), е 83.1%, като от тях най-голям е дялът на изучаващите английски език - 90.4%.

В прогимназиалния етап на основното образование (V клас) през учебната 2015/2016 година за първи път са записани 62 249 деца, от които 32 259 момчета и 29 990 момичета.

През 2015 г. основно образование в общообразователните училища са завършили 45.8 хил. ученици, а средно образование - 27.0 хиляди.

Деца в риск от бедност и материални лишения

През 2015 г. в България на риск от бедност са изложени 25.4% от децата на възраст 0 - 17 години, или с 6.3 процентни пункта по-малко спрямо 2014 година. Децата в домакинства с три и повече зависими¹ деца са застрашени 5 пъти повече от изпадане в бедност в сравнение с домакинствата с едно или две деца. Социалните трансфери към домакинствата намаляват риска от бедност сред децата с 15.0 процентни пункта.

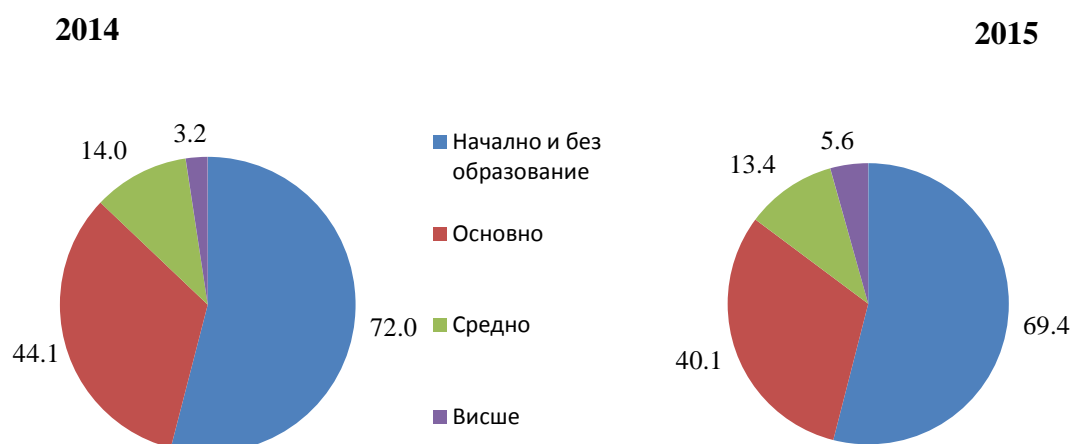
Важен фактор за бъдещото развитие на децата е достигнатата образователна степен и професията на родителите. По-високото образователно равнище дава възможност за по-широк достъп до пазара на труда и съответно до по-високо заплащане. През 2015 г. всяко седмо от десет деца (69.4%) с родители, които са с начално или без образование, живее в бедност. Приблизително

¹ Всички лица на възраст до 18 навършени години и лицата на възраст от 18 до 24 навършени години, които живеят поне с единия родител и са икономически неактивни.

12 пъти по-малко, или 5.6%, са децата с родители с висше образование, които живеят в риск от бедност. При децата в домакинства с родители със средно образование рискът от бедност е пет пъти по-висок от този при децата с родители с висше образование.

Относителен дял на децата в риск от бедност по образователна степен на техните родители

Относителният дял на децата с материални лишения (ограничения в поне един от 13-те показателя за материални лишения при децата на възраст между 1 и 15 години¹) е 54.0%, а за 10.7% от децата нито една потребност не може да бъде удовлетворена поради финансови причини.

Половината от децата (49.7%) не могат да си позволят почивка извън дома поне една седмица в годината (вкл. празници със семейството, гостуване при роднини, приятели, организирана почивка от училището и т.н.), редовни занимания с плуване, свирене на музикален инструмент, участие в младежки организации и др. (43.1%) и екипировка за игри навън (колело, ролери, кънки и др.) - 45.9%. За всеки две от пет деца не може да бъде осигурено подходящо място за учене или писане на домашни, едно хранене, включващо месо, пиле или риба (или еквивалента им при вегетарианците) поне веднъж дневно, и купуването на книги, които са подходящи за възрастта им (без учебници и учебни помагала). През 2015 г. 33.4% от децата с материални лишения живеят и в риск от бедност.

Възможността да се осигурят определени потребности на децата се различава и в зависимост от етническата принадлежност. През 2015 г. относителният дял на децата с материални лишения е, както следва: 20.9% са от българската етническа група, 38.1% - от турската, 72.7% - от ромската, и

¹ Показатели за материални лишения при децата: Подходящо място за учене; участие в училищни екскурзии, дейности и тържества, за които се плаща; почивка извън дома поне една седмица в годината; канене на приятели, за да си играят и похапнат от време на време; чествания на специални случаи; редовни занимания с плуване, свирене на музикален инструмент, участие в младежки организации; игри на закрито; екипировка за игри навън; книги, които са подходящи за възрастта на децата; едно хранене, включващо месо, пиле или риба поне веднъж дневно; пресни плодове и зеленчуци веднъж дневно; купуване на два чифта обувки по размер според сезона и/или за всички сезони; купуване на нови дрехи за децата.

23.5% - от друг етнос. Нито една потребност на децата (ограничения за всички 13 показателя) не може да бъде осигурена за 2.4% от българския етнос, за 5.4% от турския, за 30.9% от ромския и за 5.1% от друга етническа група. Около 17% от децата с материални лишения от българската етническа група живеят и в риск от бедност. За останалите етноси относителните дялове са: 41.0% за децата от турския, 73.1% - от ромския, и 10.8% - от друг етнос.

За децата

Книги и продължаващи издания

През 2015 г. за деца и юноши са издадени **837 заглавия** - книги и брошури с тираж 1 002 хил., което е с 510 заглавия повече в сравнение с 2010 година. Научнопопулярната литература включва 386 заглавия, от които 65 книги и 321 брошури. Художествената литература е представена с 451 заглавия с тираж 420 хиляди, от които 250 книги и 201 брошури.

По жанр най-много са издадените романи (154), като 147 са преводни. Поезията включва 65 книги, от които 9 са превод от чужди езици. Драматургията е представена от 7 български заглавия, докато сборниците от произведения с различни жанрове са 9.

През 2015 г. за деца и младежи са издадени **6 вестника и 35 списания** (вкл. комикси и рисувани издания) с годишен тираж съответно 39 хил. и 1 481 хиляди.

През 2015 г. **читателите под 14-годишна възраст** в библиотеките с фонд над 200 000 библиотечни единици са 45 673.

Радио, телевизия, музеи

През последните пет години се забелязва тенденция на намаление на излъчените радиопредавания за деца и юноши. През 2015 г. радиооператорите (84 радиа и радиомрежи) са излъчили **6 096 часа детско-младежки радиопредавания**, което е с 10 526 по-малко в сравнение с 2010 година (16 622 часа).

Намаляват и излъчваните телевизионни предавания за деца и младежи. През 2015 г. в България функционират 116 регистрирани и лицензирани български телевизионни оператора. Те са излъчили програми с обща продължителност 731 207 часа, от които **детските предавания са 14 724 часа**, а младежките - 3 613 часа.

През 2015 г. **броят на музеите**, които предлагат поне една специализирана музейна програма за децата в училище, нараства на 126 спрямо 2010 г., когато музеите, предлагащи програми за децата, са били 97.

Повече информация и данни могат да се намерят в ИС ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/external/login.jsf>, и на сайта на НСИ - www.nsi.bg.